

Creació de la Xarxa Mallorquina de Municipis pels Drets Humans

Margalida Capellà,
Amnistia Internacional. Mallorca

En el Dia internacional de la Pau, el passat 21 de setembre, es va presentar públicament la Xarxa Mallorquina de Municipis pels Drets Humans, una iniciativa que demostra, a trenta anys dels primers ajuntaments democràtics i de la creació del Consell Insular de Mallorca, que s'ha entès que la democràcia no significa només convocar i celebrar eleccions cada quatre anys i que la pau i el benestar social s'han de treballar dia a dia, i amb una perspectiva de drets humans aplicada a les ciutats i als pobles.

Per explicar què és aquesta Xarxa, cal parlar del paper dels drets humans a les ciutats. Normalment se situen els drets humans en l'àmbit internacional o en les grans conferències dels líders estatals, on es comprometen solemnement i per escrit en la seva defensa, tot i que sovint aquestes proclames queden en paper mullat.

Però la realitat indica, des de la Declaració universal de drets humans adoptada el 1948, que les normes que proclamen i reconeixen els drets humans s'adopten a nivell internacional i després s'adapten a nivell estatal però, tanmateix, són finalment les autoritats locals i regionals les que

assumeixen la responsabilitat principal d'implementar les polítiques i estratègies decidides a nivell internacional i estatal.

Això és així perquè, encara que sovint parlem dels drets humans en termes abstractes, aquests són, a més de drets reconeguts en textos legals i grans declaracions, qüestions concretes, situacions, fets quotidians que realitzam cada dia i que, totes juntes, ens permeten viure i convida amb dignitat.

Per aconseguir que es respecti aquesta dignitat, seixanta anys després de l'adopció de la Declaració universal de drets humans, està demostrat que perquè els drets humans siguin una realitat per a tothom, és imprescindible que les autoritats locals duguin a terme polítiques públiques de drets humans per garantir que les ciutats siguin espais igualitaris i sostenibles on es garanteixi amb accions transversals l'accés als serveis públics i als drets socials, la no discriminació, la igualtat de gènere, la protecció de les minories, la igualtat d'oportunitats, la integració i la cohesió social, i que aquests espais integrin tots els possibles aspectes polítics, econòmics, socials, ecològics i culturals de la vida quotidiana perquè els ciutadans en gaudeixin amb igualtat.

La Carta europea de salvaguarda dels drets humans a la ciutat recull els anomenats drets de proximitat (els drets humans que es viuen en la vida diària) i la seva adopció l'any 2000 va suposar un avanç considerable en la concepció del que ha de ser la protecció dels drets humans del segle XXI.

En primer lloc, perquè es proclama un dret a la ciutat, a una ciutat entesa com un espai col·lectiu que pertany a tots els seus habitants (siguin nacionals o no); un espai polític i social on els seus habitants hi puguin trobar les condicions necessàries per a la seva realització política, social i ecològica, cosa que comporta assumir també deures de solidaritat.

Del dret a la ciutat se'n deriven uns nous drets emergents, que s'enmarquen en el dret a la democràcia participativa (sense eliminar la democràcia representativa, és clar) i que estan relacionats entre si: el dret a la mobilitat universal, el dret al sufragi universal actiu i passiu, el dret a la participació o el dret a l'espai públic.

A més, s'entén que a les zones urbanes més massificades, on es concentren sovint la pobresa, la desigualtat i la violència en zones marginals, s'han de prioritzar la consecució dels drets bàsics universals. D'aquí que la Carta reculli els drets socials, econòmics, culturals i ambientals que es poden exercir a les ciutats i que els ajuntaments signataris es comprometen a garantir: el dret a l'habitatge, al treball, a l'educació, als serveis públics de protecció social, a la cultura, al medi ambient, a un urbanisme sostenible o a la salut, entre altres, incloent un dret nou: el dret a la tranquil·litat.

Plantejar en aquests moments un compromís institucional per garantir aquests drets pot semblar agosarat i impracticable a molts perquè sempre que parlem de drets significa que algú (una institució) està obligat a respectar-los i a fer-los possibles, i sovint això comporta una despesa pública que pocs ajuntaments deuen estar disposats a assumir. Aquest

plantejament no és del tot exacte amb aquesta iniciativa perquè segurament moltes de les polítiques municipals que es duen a terme a Mallorca ja són polítiques de drets humans, encara que no es diguin així en cap ordenança municipal ni se'n tengui consciència.

El que suposa un canvi importantíssim és que aquestes polítiques es plantegin com una qüestió de drets humans i no com una simple acció de caritat que es pot modificar, limitar o eliminar discrecionalment o d'acord amb el pressupost anual. Així ho ha entès, per exemple, l'Ajuntament de Saint-Denis a França (un dels ajuntaments impulsors de la Carta europea) on, d'acord amb les seves ordenances municipals, no es permet desnonar ni tallar electricitat ni aigua a famílies amb problemes econòmics: si tothom té dret a la dignitat i a la salut, no es pot permetre que ningú visqui en condicions infrahumanes, és a dir, sense un sostre, sense aigua i sense electricitat.

A més, cal tenir en compte que la Carta europea no és un instrument jurídic per ell mateix, sinó més aviat és un compromís normatiu de referència establert a nivell europeu amb la finalitat de coordinar polítiques municipals de drets humans i intercanviar experiències en aquest àmbit.

És, per tant, un instrument amb vocació universal i transversal. Universal perquè s'entén que una bona experiència a nivell local pot ser una bona pràctica en drets humans aplicable en contextos municipals semblants en qualsevol part del món. Té vocació transversal perquè no es dedica a una sola política, sinó que es consideren els drets humans com una qüestió transversal que s'ha de tenir en compte tant en les polítiques d'habitatge com en les de salut, educació o fiscal.

Quines són aquestes bones pràctiques en drets humans que actualment es fomenten entre els prop de 400 municipis i entitats locals que s'han adherit a la Carta europea? Es tracta d'accions concretes i avaluable que no impliquen sempre una gran despesa econòmica.

Per exemple, a un dels municipis de Londres les dones participen en el disseny dels espais públics per plantejar necessitats en matèria de seguretat personal que als tècnics i arquitectes homes senzillament no se les plantegen. A municipis del nord d'Europa es convoca els infants quan s'ha de dissenyar un parc infantil. Tot això són manifestacions del dret a la participació.

En matèria de mobilitat, garantir que les persones sordes puguin cridar un taxi enviant un sms; o bé, en matèria de mobilitat i salut, la iniciativa de Besalú de posar en circulació un bus gratuït perquè les persones majors o amb mobilitat reduïda acudeixin regularment al centre de salut. O a Terrassa, on existeix un projecte públic per compartir cotxe. Tot això són bones pràctiques en drets humans recollides a les xarxes de municipis pels drets humans.

O en matèria de llibertat religiosa, i també dins del dret a la laïcitat, destaca l'exemple de l'Ajuntament de Sanmartín (Madrid), que ha construït una capella al cementiri municipal amb plafons mòbils habilitats per a

cadascuna de les religions presents al municipi, que conviuen pacíficament exercint els seus propis cultes.

La Xarxa mallorquina de municipis pels drets humans respon precisament a aquesta idea de coordinació i intercanvi de bones pràctiques en matèria de drets humans, i la seva creació és un fet històric perquè significa que els municipis mallorquins i el Consell de Mallorca se situen a l'avantguarda de la protecció i promoció dels drets humans en l'àmbit municipal.

Existeix ja una xarxa europea de tots els municipis (400) i xarxes regionals adherits a la Carta. Actualment, la xarxa més nombrosa, amb 141 municipis, és la catalana, coordinada per la Diputació de Barcelona.

Cal assenyalar que aquestes xarxes s'emmarquen en els programes *Hàbitat i Bones pràctiques* de les Nacions Unides, que pretenen aconseguir un habitatge adequat per a tothom, un desenvolupament sostenible dels assentaments humans en un procés d'urbanització i millorar les condicions de vida en les ciutats i pobles. Amb l'adopció de la Carta europea de drets humans a la ciutat i la creació de les xarxes regionals de pobles i ciutats pels drets humans, es pretén donar un enfocament específic de drets humans als programes esmentats.

Es podria dir que la Carta fomenta la unió de pobles i ciutats per intercanviar bones pràctiques, en el que seria una espècie d'Organització de les Ciutats Unides a Europa.

L'any passat, a Mallorca, amb motiu del seixantè aniversari de la Declaració universal de drets humans, Justícia i Pau, Drets Humans de Mallorca i Amnistia Internacional varen difondre la Carta europea de drets humans a la ciutat i sol·licitaren l'adhesió a tots els municipis de Mallorca, així com al Consell de Mallorca. Catorze ajuntaments s'hi varen adherir, a més del Consell.

Aquestes organitzacions varen proposar al Consell no només l'adhesió de la institució a la Carta, sinó també el seu impuls a la creació d'una xarxa mallorquina de municipis pels drets humans.

Aquesta Xarxa ja és una realitat i aquestes ONG s'han integrat en la comissió assessora, juntament amb el Fons Mallorquí de Cooperació i Solidaritat. S'ha posat en marxa amb quatre municipis (Palma, Alaró, Petra i Andratx), sota la coordinació del Departament de Cooperació Local i una de les primeres actuacions ha estat la realització d'una jornada de formació i informació sobre la Carta i la Xarxa que tengué lloc el mes de desembre.